

ТОРА ОР • ПАРШІ ТОЛДОТ • МААМАР 4

ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו'

«І слуги Іцхака копали в долині...
криницю, яку викопали князі»

Б-жественність, яку людина притягує згори вранці через
Шма, молитву й вивчення Тори, протягом дня, присвяченого
буденним справам, іде «під землю»; міцвот, виконані зі
смиреним серцем, знову виводять її нагору — як джерело
живої води, ще солодшої після того, як вона пройшла крізь
земну плоть тіла.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/toldos/4/

ГОЛОВНА ДУМКА

Б-жественність, яку людина притягує згори вранці через Шма, молитву й вивчення Тори, протягом дня, присвяченого буденним справам, іде «під землю»; міцвот, виконані зі смиренним серцем, знову виводять її нагору — як джерело живої води, ще солодшої після того, як вона пройшла крізь земну плоть тіла.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Талмуд навчає, що Перат — первісна ріка Едена і що кожне джерело живиться нею під землею. Чому ж криницю називають «живою водою», якщо насправді її вода походить із цієї ріки? Альтер Ребе відповідає, вказуючи на ріку, що виходить з Едена, щоб напувати сад, — Тору. Прийняття царювання Б-га у Шма притягує згори Б-жественність, і вона знаходить своє місце в Торі, яку вивчають одразу після молитви. Але протягом робочого дня вона опиняється під покривом: турботи тіла й обмежене розуміння людини витісняють із її свідомості ранкове усвідомлення. Тому Б-г дав практичні міцвот: вони святі у своєму корені й діють навіть без особливих намірів. Потрібен лише один намір: замислитися, наскільки далеко людина від Б-га, і упокоритися, водночас прагнучи наблизитися до Нього. Тоді міцва виводить приховану ріку нагору крізь «землю» тіла; і, подібно до води з криниці, очищеної проходженням крізь ґрунт, вона стає живою водою, солодкою для того, хто прагне Б-га. Ось чому Аризаль так радів міцвот, і саме це — «криниця, яку викопали князі».

ПЛАН

1	Ріка під кожним джерелом	¶1
	Перат — первісна ріка; усі джерела живляться нею під землею, тож досить трохи покопати, щоб знайти живу воду.	
2	Ріка з Едена: прийняття єдності Б-га	¶2
	Чому криницю називають «живою», якщо вона живиться рікою? Ріка з Едена — це прийняття царювання Б-га у Шма, і їй потрібне місце, де спочити.	
3	Тора, день і міцвот	¶3
	Єдність Б-га спочиває в Торі; денна буденність приховує її; міцвот, святі самі по собі й виконані зі зламаним серцем, знову виводять її нагору, як воду крізь землю.	

4 Жива криниця на практиці

¶4-5

Спираючись на ранкове прийняття, людина виконує міцвот упродовж дня, і навіть те небагато, що вона робить, стає для неї солодким.

5 Радість Аризаля і спрагла душа

¶6

Радість від міцвот народжується зі смирення; для спраглого всяка гіркота солодка; це — «криниця, яку викопали князі».

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Криниця живої води באר מים חיים

Вода з джерела, що живиться прихованою рікою і очищується, проходячи крізь землю; образ міцви, виконаної посеред буденного дня.

Ріка виходить з Едена נהר יוצא מעדן

Притягування згори Б-жественності від Самого Б-га («Едена»), що відбувається завдяки прийняттю Його царювання у Шма та молитві.

Сад גן

Числове значення слова — 53, як і кількість розділів Тори: місце, де спочиває єдність Б-га.

Прийняття ярма Небесного царювання קבלת עול מלכות שמים

Повна віра й прийняття єдності та влади Б-га, передусім у Шма; перший крок у служінні Б-гові.

Для міцвот не потрібен намір מצות אין צריכות כוונה

Міцвот святі у своєму корені й самі притягують згори Б-жественність, а не завдяки духовному стану того, хто їх виконує.

Смирення ענוה / שפלות

Відчуття, наскільки людина далека від Б-га, і погляд на інших як на ближчих до Нього; джерело радості Аризалья від міцвот.

РОЗДІЛ 1 • 11

Ріка під кожним джерелом

1 ויחפרו עבדי יצחק בנחל כו'. באר חפרוה שרים¹ וגו'. דהנה איתא בגמ' [בגמרא] ע"פ והנהר הרביעי הוא

פרת² הוא דמעיקרא³ שממנו נפרדו לארבעה ראשים דהיינו ג' יצאו ממנו והרביעי

«I слуги Іцхака копали в долині» тощо. «Криницю викопали князі» тощо. Адже в Гемарі сказано щодо [вірша] «А четверта річка — це Перат»: «Це та, що була від початку», від якої [річка] розділилася на чотири витoki; тобто три вийшли з неї, а четверта

Маама́р починається з двох віршів про криниці: про те, як слуги Іцхака копали в долині й знайшли живу воду (Берешит 26:19), і про Пісню про криницю, яку Ізраїль співав у пустелі. Щоб пояснити їх, він звертається до талмудичного вчення про чотири річки, що витікають з Едену, четвертою з яких є Перат (Євфрат): Перат — це «та, що була від початку», первісна річка, від якої відгалузилися інші.

הוא בעצמו ואמרו כל הנהרות למטה מפרת וכל מעיינות שבעולם נובעים מסולמא דפרת פי' מתחת לקרקע נוקב והולך עד שבחפירה מועטת ימצא באר מים חיים⁴.

— це сам [Перат]. І сказали: усі річки лежать нижче від Перату, а всі джерела у світі б'ють із драбини Перату. Тобто під землею вона прокладає собі шлях далі, аж поки, трохи покопавши, не знайдеш криницю живої води.

Гемара додає, що всі річки лежать нижче від Перату, а кожне джерело у світі живиться від нього через підземну «драбину». Альтер Ребе бачить у цьому образ: води Перату течуть під землею, тож де б не копнули трохи, можна натрапити на криницю «живої води» — свіжу джерельну воду.

РОЗДІЛ 2 • 12

Ріка з Едена: прийняття єдності Б-га

2 ולכאורה תמוה מפני מה יקרא באר מים חיים כיון שעיקר נביעתו הוא מנהר פרת. והענין דהנה כתיב

ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן⁵ כו'

На перший погляд незрозуміло: чому її називають криницею живої води, якщо головне джерело її витoku — річка Перат? Пояснення таке. Адже написано: «I річка виходить з Едена, щоб напувати сад», тощо.

Запитання таке: якщо вода в криниці насправді надходить із Перата, чому її називають «живою водою», ніби вона сама є її джерелом? У відповідь Альтер Ребе звертається до річки, що виходить з Едена, щоб напувати сад, — джерела всіх чотирьох річок.

ג"ן סדרי דאורייתא פ"י כידוע שבתחלה צריך לקבל עומ"ש [עול מלכות שמים] בשלימות דהיינו להאמין באמונה שלימה באחדות ה'

«Сад» (ган; числове значення — 53): п'ятдесят три тижневі розділи Тори (сидрот). Тобто, як відомо, спершу необхідно цілковито прийняти ярмо Царства Небесного (кабалат оль), тобто вірити з повною вірою в єдність Б-га,

Зогар тлумачить слово «ган» («сад», числове значення — 53) як позначення п'ятдесяти трьох тижневих розділів Тори. Пояснення починається з першого кроку в служінні Б-гові: прийняття ярма Царства Небесного (кабалат оль) — повної віри в єдність Б-га.

שהוא המהווה כל העולמות וכולא קמיה כלא חשיב וכולא חד כו' וכאשר יתבונן האדם בק"ש [בקריאת שמע] וישים ללבו היטיב ענין האחדות ויקבל עליו באמת עול מלי

що Він приводить до буття всі світи, що все перед Ним вважається за ніщо і що все єдине, тощо. І коли людина роздумує під час Шма, добре зосереджує серце на суті [Б-жественної] єдності та щиро приймає на себе ярмо [Його] царювання —

Ця віра має конкретний зміст: Б-г приводить до буття кожен світ, усе творіння перед Ним — як ніщо, і все єдине з Ним. Особливо людина приймає це під час Шма, роздумуючи про єдність Б-га й щиро приймаючи Б-га як Царя.

כי יעקב חבל נחלתו⁶ חפצם לדבקה בו בכל לבבם ומאמינים באחד וחפצים בו אבל אין מקום שישרה בו בחי' אחד לאחר שקבל עליו.

бо «Яков — частка Його спадку»: їхнє прагнення — приліпитися до Нього всім серцем; вони вірять у Єдиного і прагнуть Його — однак після того, як людина прийняла [це] на себе, немає місця, де міг би перебувати аспект «Єдиного».

Вислів «Яков — частка Його спадку» описує кожного єврея: у глибині душі кожен прагне приліпитися до Б-га й вірить у Нього. Але наприкінці абзацу постає запитання: прийнявши єдність Б-га під час Шма, де це «Єдине» насправді може перебувати?

Тора, день і міцвот

3 ואין לו מקום אלא בתורה שהיינו שמיד אחר קבלת מ"ש ילמוד בעיון מחשבתו ושכלו ודבורו בתורה

שבע"פ [שבעל פה] וקודם למודו יתבונן באחדות ה' כו'

І ця єдність має місце лише в Торі. Тобто: одразу після прийняття Царства Небесного він має заглиблено вивчати Усну Тору, залучаючи до цього думку, розум і мовлення; перед навчанням нехай замислиться над єдністю Б-га тощо.

Відповідь на поставлене питання така: єдність Б-га знаходить своє місце лише в Торі. Тому відразу після прийняття Царства Небесного (під час читання Шма та молитви) слід заглиблено вивчати Усну Тору, попередньо приділивши мить роздумам про єдність Б-га.

ועי"ז יגרום לו העסק בתורה בכל עומק מחשבתו ולכבו וכו' וזהו נק' ונהר יוצא מעדן⁷ פי' מעדן מעם

הקב"ה שנק' עדן ונהר הוא לשון המשכה

Завдяки цьому він займатиметься Торою з усією глибиною думки й серця тощо. Це називається: «І ріка виходить з Едена». Тобто «з Едена» — від Святого, благословенного Він (Кудша бріх ху), якого називають «Еден»; а «ріка» означає притягнення згори вниз.

Ці роздуми роблять його вивчення Тори щирим і глибоким. Це і є «ріка, що виходить з Едена»: Еден — це Сам Б-г, а «ріка» означає притягнення, потік Б-жественності від її джерела.

פי' כאשר יומשך אלהות מלמעלי [מלמעלה] למטה בקבלי מ"ש המשכה זאת משקה את הגן היא התורה

שהיא ד' אמות של הלכה⁸ במקום קדשי קדשים אורייתא היכלא דמלכא שבה שורה אחדות ה' כו'

Тобто коли Б-жественність притягується згори вниз через прийняття Царства Небесного, це притягнення зрошує сад — Тору, яка є «чотирма ліктями галахи», місцем Святого святих, — «Тора — палац Царя», де перебуває єдність Б-га тощо.

Б-жественність, притягнена через прийняття Царства Небесного, «зрошує сад» — Тору. Талмуд говорить, що після руйнування Храму Б-г має у Своєму світі лише «чотири лікті галахи». Отже, галаха тепер є Його місцем, подібним до Святого святих; а Тора називається «палацом Царя» — місцем, де перебуває єдність Б-га.

כאשר יתקיים בו בחי' נהר יוצא מעדן בתפלתו ושעור למודו מיד אחר התפלה אבל אח"כ צריך לעסוק בכל מחשבתו כו'

Коли в ньому здійснюється рівень / аспект (бхіна) «ріка виходить з Едена» — під час молитви та відведеного часу для навчання одразу після молитви, — але згодом він має зосередити всі свої думки тощо,

Ця «ріка з Едена» присутня під час молитви та навчання, яке йде за нею. Але день триває, і людина має спрямувати всю свою думку на інші справи.

בעניני עולם השפל ושוכח כל התכונותו בקבלת מ"ש מפני גשמיות גופו על מעוט דעת שלו ויתרחק מאד מבחינה שהיה לו דעת בתפלתו ועבודתו בתורה כו'

на справи цього низького світу, і він забуває всі свої роздуми під час прийняття Царства Небесного через фізичність свого тіла та мізерність його знання (Даат), і дуже віддаляється від того стану, в якому мав розуміння під час молитви та служіння Торі тощо, —

Зайнятий справами цього низького світу, він забуває ранкові роздуми. Фізичність тіла та обмежений Даат (здатність міцно утримувати думку в свідомості) віддаляють його від усвідомлення, яке він мав під час молитви й навчання.

לכך נתן לנו מצות לעשותם כל היום כי ענין המצות מעשיות הם הגבה למעלה מעלה בפנימיותם⁹ ושרשם

тому Він дав нам міцвот, які слід виконувати весь день. Адже практичні міцвот у своєму внутрішньому вимірі (пніміют) і своєму корені перебувають на надзвичайно високому рівні,

Саме тому Б-г дав нам міцвот — практичні заповіді, які треба виконувати протягом усього дня. У своєму внутрішньому вимірі й корені вони перебувають дуже високо — вище за рівень, якого людина досягає власним розумінням.

אך¹⁰ שנתלבשו בכמה לבושים בהשתלשלות העולמות כוי ומ"מ רומזים על מדרגה הגבוהה שבשרשי
[שבשרשם] כמו מצות¹¹ ציציי [ציצית] שענינה למעלה בעולמות עליונים ונתלבשה מצותה בשמונה חוטין
של צמר והי קשרים כוי

однак вони вбрані в численні оболонки в ланцюзі послідовного розгортання світів згори
вниз (ішталшелут) тощо. І все ж вони вказують на високий рівень, що міститься в їхньому
корені. Наприклад, заповідь цицит, значення якої сягає вищих світів, а сама заповідь убрана
у вісім вовняних ниток і п'ять вузлів тощо.

Вони проходять через численні «оболонки» — ланцюг послідовного розгортання світів, — аж поки на-
бувають фізичної форми; і все ж ця фізична форма вказує на їхній високий корінь. Прикладом є ци-
цит: заповідь, значення якої міститься у найвищих світах, убрана у вісім вовняних ниток і п'ять
вузлів.

ולכן המצות לא תצטרך להם עבודת האדם לתקנם ולכוון אל אמתתם כי מצות א"צ [אין צריך / אינו צריך]
כוונה לפי שהן בעצמם מתוקנים ונשתלשלו ממעלה למטה כוי והעושה המצוה המשכת אלהות שגורם
אינה מצד עבודתו רק מחמת המצות עצמן כוי.

Тому міцвот не потребують праці людини, щоб виправити їх і спрямуватися до їхньої справ-
жньої суті, адже «міцвот не потребують наміру»: вони самі вже виправлені й послідовно спу-
стилися згори вниз тощо. А [для] того, хто виконує міцву, притягнення Б-жественності, яке
він спричиняє, відбувається не завдяки його служінню, а лише завдяки самим міцвот тощо.

Отже, міцва не залежить від зусиль людини, спрямованих на її вдосконалення чи досягнення її внутрі-
шнього змісту: як каже галахічний принцип, «міцвот не потребують наміру», щоб вважатися викона-
ними. Міцвот приходять згори вже довершеними, тож Б-жественність, яку вони притягують, похо-
дить від самої міцви, а не від духовного стану того, хто її виконує.

משא"כ בתורה ותפלה שהיא עבודת הלב תלויה דוקא בכוונת האדם כוי ועיקר הכוונה הצריכה בעשיי
[בעשייה] המצות הוא שיתבונן בתחילה איך שהוא מאד רחוק¹² מהי

Не так із Торою й молитвою, які є служінням серця: тут усе залежить саме від наміру люди-
ни тощо. А головний намір, необхідний під час виконання міцвот, полягає в тому, щоб спер-
шу замислитися, наскільки далеко він перебуває від Б-га,

Тора й молитва («служіння серця») відрізняються від цього: їхня дія залежить від наміру людини. І
все ж є намір, важливий під час виконання міцвот: спершу замислитися, наскільки далеко людина
перебуває від Б-га.

ע"י טרדתו כל היום בהבלי חפצי העוה"ז וגשמיות חומרו ועוונותיו מסך מבדיל לבלתי התקרב אל ה' אפי' [אפילו] מעט ויתבונן

бо цілий день він поглинутий марнотними турботами цього світу, тілесністю своєї матеріальної природи та гріхами, які утворюють роздільну завісу, [що не дає йому] наблизитися до Б-га навіть трохи. І нехай він замислиться

Що віддаляє його: те, що він цілий день поглинутий марнотами мирських прагнень, своєю тілесною природою та гріхами, які утворюють «завісу» між ним і Б-гом.

בזה היטב הדק וישכור לבו בהתבוננ' [בהתבוננות] זה ויכנע לכבו מפני שמ"מ חפץ הוא להתקרב אל ה' בתורתו כו' ויכוון במצוה¹³ שנזדמנה לידו בעשותו אותה.

над цим ретельно й до найменших подробиць, розіб'є своє серце цим роздумом, і серце його упокориться — адже попри все він прагне наблизитися до Б-га через Його Тору тощо. І нехай він вкладає [цей] намір у міцву, яка трапилася йому, виконуючи її.

Він має роздумувати про це, доки його серце не зламається й не упокориться, саме тому, що він і далі прагне наблизитися до Б-га через Тору. З таким почуттям він виконує ту міцву, яка трапляється йому.

שהוא כמו באר מ"ח שנובע מתחת הקרקע מנהר א' שאע"פ [שאף על פי] שהנהר אינו נקי מ"ח אבל המים היוצאים ממנו ונוקב והולך עובי עפר הקרקע נקי מים חיים מפני שמתברר ומתלבן ע"י דחקם לצאת בעפר החומרי

Адже це подібне до криниці з живою водою, що б'є з-під землі з річки: хоча саму річку не називають «живою водою», воду ж, яка виходить із неї й пробиває товщу землі, називають «живою водою», бо, пробиваючись під тиском крізь матеріальну землю, вона очищується й прояснюється.

Тепер образ повертається. Саму річку не називають «живою водою», але воду, що пробивається нагору крізь товщу землі, називають так, бо проходження крізь землю очищує її й прояснює. Це відповідає на запитання з абзацу 2: саме проходження крізь землю робить криницю «живою».

וכן ממש עשיית המצוות כשהי' [כשהיה] לו בתחלה בתפלתו ועבודתו בחי' נהר יוצא מעדן¹⁴ הנ"ל רק שנכסה ונעלם בתוכו ע"י גשמיות תשוקת גופו כל היום.^{15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27}

Так само й виконання міцвот: спочатку, під час молитви й служіння, він мав згаданий вище рівень «річки, що витікає з Едену», але через матеріальний характер прагнення його тіла протягом усього дня вона вкрилася й сховалася в ньому.

Так само і з міцвот: «річка з Едену», яку людина мала вранці, не зникає; вона пішла під землю, сховавшись під тілесними бажаннями впродовж дня. Міцва — це криниця, через яку вона знову підіймається.

РОЗДІЛ 4 • 14-5

Жива криниця на практиці

4 וכשעושה המצוה שנובעת מנהר הנ"ל פ"י מפני שזוכר שכבר קבל ע"ע [על עצמו / על עצמך] מ"ש בכל לבבו ולכך עושה מצותיו ליכנס בעול מלכותו אע"פ [אף על פי] שעכשיו אין לו בחי' נהר הנ"ל סומך לבו על שכבר גמר בלבו לעבוד ה' באמת זהו

А коли він виконує міцву, що випливає зі згаданої вище ріки, — тобто тому, що пам'ятає: він уже прийняв на себе царювання Небес усім серцем, і тому виконує свої міцвот, щоб увійти під ярмо Його царювання; хоча тепер у нього немає рівня (бхіни) згаданої вище ріки, він покладається серцем на те, що вже твердо вирішив у своєму серці служити Б-гу по-справжньому, — це

Тепер ідеться про живу криницю в практичному служінні. Пізніше протягом дня ранкова «ріка» вже не відчувається, але людина пам'ятає, що вже прийняла царювання Б-га всім серцем. Вона покладається на це рішення й виконує міцвот, підкоряючись владі Б-га.

כמו באר מ"ח מפני שמאד ערב לו זאת המעט בעבודת ה' מפני שהתבונן שמאד מאד רחוק הוא מה'.

подібно до криниці живої води, адже ця невелика міра служіння Б-гу дуже приємна йому, бо він роздумував про те, наскільки далеко він, дуже й дуже далеко, від Б-га.

Це і є «криниця живої води»: усвідомивши, наскільки далеко-далеко він від Б-га, він знаходить насолоду навіть у цій невеликій мірі служіння.

5 ועושה המצוה הוא ע"ד הנ"ל שמאד מתוק וערב לו לעשות המצוה כוי כמו הבאר כשחופרין בקרקע ומוצאים מים הם מ"ח מפני שעברו עובי העפר כן עשיית המצות עשייתו אותה נובעת מנהר הנ"ל כוי.

I [коли] він виконує міцву у спосіб, описаний вище, [так] що йому дуже солодко й приємно виконувати міцву тощо, — як із криницею: коли копають у землі й знаходять воду, це жива вода, бо вона пройшла крізь товщу землі; так само й виконання міцвот: його виконання струмує з ріки, згаданої вище, тощо.

Виконання міцви в такий спосіб робить її солодкою. Подібно до того, як вода, знайдена під час копання, є «живою», бо пройшла крізь землю, так і міцва, виконана після дня боротьби зі справами цього світу, несе ранкову ріку вгору крізь «землю» тіла — і саме це надає їй свіжості й солодкості.

РОЗДІЛ 5 • 16

Радість Аризаль і спрагла душа

6 וזהו שהיה האריז"ל [הארי"י זכרוננו לברכה] שמח מאד בעשיית המצות ולכך זכה לרה"ק [לרוח הקודש] ²⁸ ולא שמח בעבודתו כוי כי המצות בפני עצמם קדושתם כוי

I саме [тому] Аризаль дуже радів, виконуючи міцвот, і завдяки цьому удостоївся руах га-ко-деш (Руах га-Кодеш), а своїм [власним] служінням не радів тощо; адже самі міцвот — їхня святість [властива їм самим] тощо,

Ось чому Аризаль (рабі Іцхак Лурія) так радів, виконуючи міцвот, і чому удостоївся руах га-ко-деш — Руах га-Кодеш. Він радів не власній духовній праці, а міцвот, святість яких притаманна їм самим, як пояснювалося вище.

כנ"ל ועשיותה בא מהתבוננות שפלות התקרבותו אל ה' שזו היא מדת ענוה באמת שנאמר על מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] ²⁹ כי עיקר השפלותי בפני כל אדם שאמרו א"א להיו' [להיות] כ"א עד"ז שרואה בחבירו שהוא יותר קרוב לה' כוי

як [пояснювалося] вище. А виконував він це, розмірковуючи про те, наскільки низьким є ступінь його близькості до Б-га. Бо це і є справжня чеснота смирення, про яку сказано щодо Моше, нашого вчителя, мир йому; адже суть смирення перед кожною людиною — що, як сказали, неможливе інакше, ніж у такий спосіб, — полягає в тому, що людина бачить у своєму ближньому того, хто ближчий до Б-га, тощо.

Його радість впливала з усвідомлення того, наскільки мало він наблизився до Б-га. Це і є справжнє смирення — те смирення, яке Тора приписує Моше: відчувати себе нижчим за кожну людину; цього можна досягти лише тоді, коли бачиш у кожному того, хто ближчий до Б-га, ніж ти сам.

וזהו נפש שבעה³⁰ תבוס נופת שאפילו הדבש מר לו אבל נפש רעבה כל מר מתוק

І це [значення слів]: «Сита душа топче медовий стільник» — навіть мед для неї гіркий, — «а для голодної душі всяка гіркота солодка».

У вірші з книги Приповістей описано два стани: для ситого навіть мед гіркий, а для голодного навіть гірке солодке.

פִּי בָאֵר מִיַּח הַנִּיֵּל עֵי חֲפִירוֹתוֹ בַּעֲפֹר גּוֹפּוֹ כְּשִׁיזָא מַעֲט מִיָּם מִתּוֹקִים עֲרֵבִים לוֹ מֵאֵד מִפְּנֵי שְׁגוֹפּוֹ
רַעֲבָה בַּעֲבוּדָתָהּ זֶהוּ בָאֵר חֲפִירוֹה שְׂרִים:^{31,32}

Тобто: криниця живої води, згадана вище, — коли він прокопує землю свого тіла й з'являється трохи води, вона здається йому дуже солодкою та приємною, бо його тіло голодне в служінні Б-гу. І це — «Криницю викопали князі».

Так само і з криницею живої води: коли людина «прокопала» землю свого тіла й з'являється трохи води, вона здається їй дуже солодкою, бо людина голодна до служіння Б-гу. І це вірш, з якого починається маамар: «Криницю викопали князі».

В АВОДІ

Починай день із прийняття царювання Б-га у Шма та вивчення Тори одразу після молитви. Протягом насиченого справами дня виконуй кожну міцву, яка трапиться тобі, спираючись на ранкове прийняття, і спершу замислюйся, наскільки далеко від Б-га тебе віддалили буденні турботи й гріхи. Тоді навіть невелика дія в служінні стане солодкою, а радість від міцвот виростатиме зі смирення.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому проходження крізь землю робить воду з криниці «живою», а не погіршує її, і що в денному житті людини є «землею»?
2. Чому єдність Б-га, прийнята у Шма, знаходить своє місце лише в Торі?
3. Якщо «для міцвот не потрібен намір», якого наміру маамар усе ж вимагає і чому саме цього?
4. Як усвідомлення власної віддаленості від Б-га може породжувати радість, а не смуток?
5. Що означає бачити в кожній іншій людині того, хто ближчий до Б-га, ніж ти сам?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 באר חפרוה שרים

3 пісні, яку Ізраїль співав криниці в пустелі: «Криниця, яку викопали князі, яку вирили вельможі народу». Наприкінці маамар знову звертається до цього вірша.

Numbers 21:18 כ"א:י"ח

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחקק במשענתם וממדבר מתנה:

The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 והנהר הרביעי הוא פרת

Вірш, у якому названо четверту з річок, що витікають з Едена, і який тлумачить Талмуд.

Genesis 2:14 ד"ב:י"ד

ושם הנהר השלישי חדקל הוא ההלך קדמת אשור והנהר הרביעי הוא פרת:

And the name of the third river is Tigris; that is it which goeth toward the east of Asshur. And the fourth river is the Euphrates.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 הוא דמיקרא

Гемара називає джерела, що б'ють із землі, «драбинами Перату» й пояснює вірш «це Перат» як «Перат споконвіку». Звідси маамар робить висновок, що кожне джерело живиться Ператом, який протікає під землею.

Bekhorot 55b:2-4 ב"ב:ד'ב:2-4

והא כתיב: "והנהר הרביעי הוא פרת" אמר רב נחמן בר יצחק, ואיתימא רב אהא בר יעקב: הוא פרת דמיקרא. תנא, רבי מאיר אומר: "יובל" שמו, שנאמר: "והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו", ולמה נקרא שמו "פרת"? שמימיו פרים ורבים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

4 Слуги Іцхака копають у долині й знаходять криницю живої води. Маамар тлумачить їхнє копання як працю служіння Б-гу через тіло.

Genesis 26:19 כ"ו:י"ט

ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים:

And Isaac's servants digged in the valley, and found there a well of living water.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 2

5 ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן

Річка, що витікає з Едену, щоб зрошувати сад, а потім розділяється на чотири рукави. Маамар тлумачить це

як низведення Б-жественності в Тору.

Genesis 2:10 כ"ב:י"א

ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 כי יעקב חבל נחלתו

У пісні Моше сказано: «Бо частка Б-га — Його народ; Яаков — жереб Його спадщини». Альтер Ребе розуміє це так: кожен єврей, будучи власною часткою Б-га, у глибині душі прагне приліпитися до Нього.

Deuteronomy 32:9 כ"ב:ט"ב

כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 3

7 ונהר יוצא מעדן

В оповіді про Еден річка виходить з Едена, щоб зрошувати сад, а звідти розгалужується на чотири потоки. Тут «Еден» — це Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), а річка — це Б-жественність, що притягується вниз через прийняття Його царювання; вона зрошує сад — Тору.

Genesis 2:10 כ"ב:י"א

ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ב, י.

8 די אמות של הלכה

Вчення Улли: від часу руйнування Храму Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), має у Своему світі лише чотири лікті галахи. Маамар використовує це, щоб назвати Тору місцем, де перебуває єдність Б-га, подібно до Святого святих.

Berakhot 8a:18-19 כ"א:י"ח-י"ט

והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי: מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא. כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא — מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד — לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא.

That agrees with what R. Hiyya b. Ammi said in the name of 'Ulla : Since the day the Temple was destroyed, there is left

to the Holy One, blessed be He, in His Universe the four cubits of Halakah alone. And Abbai said ; At first I used to study at home and pray in Synagogue, but after hearing the statement of R. Hiyya b. Ammi in the name of 'Ulla — "Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

9 למעלה מעלה בפנימיותם

Там (Бешалах 64c) Альтер Ребе пояснює, що радість від виконання міцви сягає самої сутності Б-га, вище за весь ланцюг світів: міцвот — це «члени Царя». Подібно до того, як, узявши людину за руку, можна потягнути за собою її душу, міцвот притягують сутність Б-га — пробудження згори (ітарута дейейла), якого не могло б викликати жодне пробудження знизу. Ось чому міцвот називаються такими високими у своєму внутрішньому вимірі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

עי לקמן פי בשלה סד, ג. שענין המצות בעצם הוא בחי שלמעלה מאתעדלית, ועי באוה"ת דרושים לר"ה עי אישה שמציין לכאן בענין מצות אין צריכים כוונה.

10 לעשותם כי ענין המצות — אך

У рукописі тут є ширше читання: «адже практичні міцвот у своєму внутрішньому вимірі й корені перебувають на надзвичайно високому рівні, на який вони вказують; однак вони вбрані...»

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבזך 1064 קח, א נוסף: כי ענין המצות מעשיות הוא שהם למעלה מעלה פנימיותם ושרשם למה רומזים: אך שנתלבשו.

11 כמו מצות ציצית

Там Лікутей Тора говорить, що «джерело живої води» у служінні Б-гу — це практичні міцвот, виконані з бажанням серця, і цитує цей маамар: міцва складається з чогось узятго з фізичного світу — вовни для цицит або пергаменту для тфілін, — і підноситься та вбирається у святість, подібно до води, що б'є з-під землі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקו"ת פי חקת סד, א מציין לכאן בענין המצות מעשיות ברעותא דליבא.

12 ועיקר הכוונה . . איך שהוא מאד רחוק

Там цитується цей уривок про головний намір під час виконання міцвот, який відображає, наскільки людина віддалена від Б-га.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא בהמשך תערי"ב ח"ב עי אי"ג.

13 ויכוון במצוה . . שנובעת מנהר הנ"ל

Як цитує примітка, Ор га-Тора виводить такий урок: міцва називається джерелом живої води саме тому, що пройшла крізь щільну землю — тілесні справи людини, зайнятої весь день торгівлею. Коли згодом вона, спираючись на цю силу, виконує міцву, та стає джерелом живої води.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פי ויצא כרך א רג, ב: הרי מובן שמה שהמצוה נקי באר מ"ה זהו דוקא לפי שעברו דרך עובי עפר הקרקע דהיינו גשמיות עסקי גופו כל היום במ"מ כשמ"מ אח"כ בכח זה עושה המצוה נעשה בחי באר מ"ה. עכ"ל.

14 כשהי' לו בתחלה . . בחי נהר יוצא מעדן

Там цей рядок пояснено так: можливо, йдеться про «краплю майїн нуквін (жіночих вод, що прямують угору)», яка очищує; тобто ранкове натхнення стає силою, що очищує день.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בהמשך תערי"ב ח"ב עי אי"ג מציין ע"י: י"ל שזהו טפת מ"ד המכרר כוי.

15 והוא ע"י הכתר שהוא הממוצע

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Or HaTorah.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת שמות עי פב. ושם ציין הצ"צ ללקו"ת פי צו בד"ה והיה אור הלכנה פ"ג. נסמן לקמן כב, ד.

16 ונאם הגבר הוקם ע"ל

Наведені тут слова цитують II Samuel 23:1; уривок подано нижче.

II Samuel 23:1 כ"ג:א: שמואל ב

ואֶלֶה דְּבַרֵּי דָוִד הָאֶחָדִים נֶאֱמָר דָּוִד בְּרִיִּשִׁי וְנֶאֱמָר הַגִּבֹּר הָקָם עַל מִשְׁיַח אֱלֹקֵי יַעֲקֹב וְנֶעֱמָר וְמִרְוֹת יִשְׂרָאֵל:

Now these are the last words of David: The saying of David the son of Jesse, And the saying of the man raised on high, The anointed of the G-d of Jacob, And the sweet singer of Israel:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמואל-ב כג, א.

17 שהיו מתים קי אנשים בכל יום

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר רבה פי יח, כא. תנחומא ס"פ קרח.

18 שעי' המאה ברכות פסקו מלמות

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Or HaTorah.

ПРИМІТКА КЕНОТ

עי אוה"ת פי עקב עי תקפה. תקצד.

19 ויחפרו עבדי יצחק

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע.

20 ויחפרו עבדי יצחק בנחל

Наведені тут слова цитують Genesis 26:19; уривок подано нижче.

בראשית כ"ו:ט"ט Genesis 26:19

ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו־שם באר מים חיים:

And Isaac's servants digged in the valley, and found there a well of living water.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כו, יט.

21 באר חפרוה שרים

Наведені тут слова цитують Numbers 21:18; уривок подано нижче.

Numbers 21:18ח"א: במדבר כ"א

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחקק במשענתם וממדכר מתנה:
The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר כא, יח.

22 איתא בגמרא ע"פ והנהר הרביעי

Наведені тут слова цитують Bekhorot 55b:2-4; уривок подано нижче.

Bekhorot 55b:2-4ד"ב: בכורות נ"ה ב:ב

והא כתיב: "והנהר הרביעי הוא פרת" אמר רב נחמן בר יצחק, ואיתימא רב אחא בר יעקב: הוא פרת דמעיקרא. תניא, רבי מאיר אומר: "יובל" שמו, שנאמר: "והיה קעץ שתול על מים ועל יובל ושלח שרשיו", ולמה נקרא שמו "פרת"? שמימי פרים ורבים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכורות נה, ב. ראה לקו"ת פי צו יז, א. ובמאמרי אדה"א בס' נר מצוה ותור"א פג, ב.

23 מסולמא דפרת

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Or HaTorah.

ПРИМІТКА КЕНОТ

וכ"ה בלקו"ת פי חקת סב, ב. אבל הגי' בש"ס ווילנא: סולמי דפרת (וכ"ה באוה"ת פי חקת ע' תתס). ורש"י פי "מקלחין תחת הקרקע ועולין בהרים כמו סולם". ובשיטה מקובצת שם גורס ברש"י "דפרת מראש פרת מקלחין".

24 ולכאורה תמוה מפני מה יקרא . . שעיקר נביעתו הוא מנהר פרת

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Sefer HaMaamarim 5661.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בסה"מ תרס"א ע' רטו ב' דיעות איך המים באים לנהרות.

25 גין סדרי דאורייתא

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Likkutei Sichos.

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"א (מהנ"ע) קד, ב. וראה נצוי"א לזח"ב רו, ב. לקו"ש ח"ט ע' 298 ובהערה 3 שם.

26 כי יעקב חבל נחלתו

Наведені тут слова цитують Deuteronomy 32:9; уривок

подано нижче.

Deuteronomy 32:9ט"ב: דברים

כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים לב, ט.

27 שו"ה כו' — ומ"מ רומזים . . שבשרשי

Слова «I все ж вони вказують на високий рівень, що міститься в їхньому корені» відсутні в цьому рукописі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכת"י 1064 ליתא.

АБЗАЦ 6

28 ולכך זכה לרוה"ק

Це наведено у примітці про зв'язок між радістю та ruah ga-кодеш.

ПРИМІТКА КЕНОТ

השייכות לרוה"ק — ראה ירושלמי סוכה רפ"ה וע' בלקו"א לה"מ ד"ה וסוכה תהי'. לקו"ש ח"ט ע' 252. לקו"ש חכ"ד ע' 639. ועוד. נסמן בארוכה במאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א"רפ.

29 שנאמר על מרע"ה

«А цей чоловік Моше був дуже скромний, більше за будь-яку людину на поверхні землі» — вірш, що описує скромність Моше.

Numbers 12:3ג'ג: במדבר

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על-פני האדמה:

Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 נפש שבעה

Приповідка царя Шломо: «Сита душа топче стільник, а для голодної душі будь-яка гіркота солодка»: ситий зневажає навіть мед, а голодному навіть гірка їжа здається солодкою. Алтер Ребе застосовує це до того, хто голодний до служіння Б-гові.

Proverbs 27:7ז'ז: משלי

נפש שבעה תבוס נפת ונפש רעבה כל-ימר מתוק:

The full soul loatheth a honeycomb; But to the hungry soul every bitter thing is sweet.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי כז, ז.

31 וזהו שהי הארז"ל

У главі 26 пояснюється, що зле начало неможливо подолати смутком і пригніченістю — лише запалом, який походить від радості; гіркота через власні гріхи має цінність лише заради справжньої радості в Б-зі,

що приходить після неї. Саме з такою радістю Арізаль виконував міцвот.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים כ"ו 261 **Tanya, Likkutei Amarim**

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה שעהמ"צ (להאריז"ל) בתחלתו. וראה תניא פכ"ו. לא.

32

באר חפרוה שרים

Вірш із Пісні про Криницю, яким починався маамар, тепер прочитується як криниця, вкопана крізь землю тіла.

במדבר כ"א:18 **Numbers 21:18**

בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים שְׂרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָה בְּמִשְׁעָנֵתָם וּמִמְדָּבָר מִתְּנָה:

The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library. © likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/toldos/4/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок